

Poštnina plačana v gotovini

ŠTEVILKA 8

LETNIK XXXVII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. AVGUSTA 1936

VSEBINA:

Benko: Ali proti našemu mlekarstvu nova »kriza«? — Pomen rezervnega zaklada. — Naloge zadružništva v bodočnosti. — Razvoj angleškega zadružništva. — Nemški dežarni zavodi so prebredli krizo. — Zadrugam! — Iz našega zadružništva. — Zadružništvo v inozemstvu. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 8, 1. 1936.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vršil pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo, dne 30. avgusta 1936, ob 3 popoldne v posojilničnem prostoru pri Jožefu Megovu v Dobovi. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1935. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice na Dolu pri Hrastniku, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo 30. avgusta 1936 ob 16. uri v njenem uradnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Ljudske kuhinje na Jesenicah, r. z. z. o. z., se vrši 24. avgusta 1936 ob 20. uri v zadrुžnih prostorih. — Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Kmetska hranilnica in posojilnica v Radovljici, r. z. z. n. z., javlja, da znaša obrestna mera od 1. I. 1936 dalje za nevezane vloge po 2%, za vezane pa po 3% temeljem odborovega sklepa z dne 27. 12. 1935, ki je bil v smislu pravil razglašen potom lepaka v zadrुžni pisarni.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Svetinjah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. avgusta ob 7. uri zjutraj v prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Sprememba pravil. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Mlekarske zadruge na Vrhniki, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo, dne 23. avgusta 1936, ob 3 popoldne v dvorani Rokodelskega doma na Vrhniki. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Čitanje računskega zaključka za prvo polletje 1936. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Ljudske stavbene zadruge v Zagorju ob Savi, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo, dne 23. avgusta ob pol 10. uri popoldne v prostorih Ljudske kuhinje v Zagorju. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Sprememba čl. 2. in 3. zadrुžnih pravil. 3. Slučajnosti.

**Dobro ohranjeno železno
blagajno kupimo**

Ponudbe z navedbo cene na
Zadrुžno zvezo v Ljubljani

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 1250 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Benko:

Ali preti našemu mlekarstvu nova „kriza“?

Besedo »kriza« sem dal, kot vidite, med narekovaje. Zakaj? Zato, ker naše mlekarstvo iz krize pravzaprav ne pride in ne vem, ali je to resnična kriza, enaka oni, kot pri bolniku s smrtno boleznijo, ali pa je to le »kriza«, to se pravi izgovor za vse slučaje, v resnici pa dokaz naše nedoraslosti v organizaciji in v poslovanju.

Enkrat so naše mlekarne v krizi, ker jim primanjkuje mleka, da bi postregle svojim odjemalcem, ali pa da bi mogle izdelovati mlečne izdelke, po katerih je baš takrat povpraševanje. Načelstvo zabavlja na člane, člani na načelstvo, vsi skupaj na mlekarja, toda mleka je kljub temu vsak dan manj; odjemalci pa si jezni in nejevoljni iščejo drugih nabavnih virov. Brž ko se položaj izpremeni, t. j. ko je mleka zopet dovolj, se seveda ne vračajo nazaj k zadruzi, ki jih je pustila na cedilu.

No, — sedaj smo pa že v novi krizi! Mleka je naenkrat preveč in vsak dan več, po njem pa nikdo ne vpraša; odjemalci, kolikor jih je še, stresaajo sitnosti po mili volji, pritiskajo na ceno, grozijo z odpovedjo nadaljnjega odjema — skratka, stavijo nemogoče zahteve. Ker kljub temu ni mogoče oddati vsega mle-

ka v svežem stanju, je zadruga seveda primorana predelovati mleko v izdelke. In to je v večini slučajev takrat, ko je za vnovčenje izdelkov najmanj izgleda.

K temu pa pride skoraj pri vseh naših mlekarnah dejstvo, da nimajo dovolj izvežbanega osebja, ne dovolj in primernih naprav (strojev), še manj dobrih shramb ali skladišč in pa nobenih trgovskih zvez. Za mleko so plačale (ali obljubile plačati) ceno, ki bi bila znabitna na mestu, če bi ga prodale v svežem stanju in proti takojšnjemu plačilu, ne pa predelovale v izdelke, za katere je dvomljivo, kako bodo »izpadli«, in še bolj dvomljivo, kdaj in kako se bodo vnovčili.

To začarano kolo se vrti silno hitro; dvakrat na leto smo »suhi«, t. j. nimamo mleka niti toliko, kolikor bi ga mogli oddati v svežem stanju, in dvakrat na leto »plavamo«, t. j. ne vemo kam z mlekom. »Suhi« smo po mojih opazovanjih redno prvič v mesecu marcu, aprilu in maju do začetka paše, drugič pa v mesecu juliju, avgustu in deloma septembru. (To drugo bo letos izostalo vsled obilice padavin.) »Plavamo« pa v juniju, čisto gotovo pa v mesecu oktobru, novembru, decembru, januarju, in to je tisto, kar ubija naše mlekarstvo.

Omenil sem že, da bo letos običajna suha perioda v mesecu juliju in avgustu izostala, ker je letošnje leto izredno ugodno za produkcijo mleka. Po večini hladno, padavin dovolj, za rast krme kot nalašč. Poleg dobre letine sena imamo tudi izredno dobro letino otave, kar je v naših razmerah redek slučaj. Konzum mleka in mlečnih izdelkov bo komaj povprečen. (Saj se za to tudi nič ne stori.) Kakor torej vse kaže, bo jesenska poplava mleka, ki je v naših prilikah že nekako udomačena, letos izredno obilna in dolgotrajna in lahko postane za to ali ono mlekarno naravnost katastrofalna.

To mi narekuje, da opozorim naše združne mlekarnе, ki hočejo ostati pri življenju, kam lahko zaidejo, če pravčasno ne spoznajo nevarnosti, ki jim preti od nastopajoče poplave mleka in če ne bodo takoj začele izvajati primernih ukrepov.

Teoretično je sicer res, da je mlekarska zadruga poklicana oz. celo dolžna, da prevzema od članov vse mleko in da ga, kolikor ga ne more svežega razpečati, predeluje v izdelke, ki so trpežni, da se lahko pošiljajo v oddaljena tržišča ali počakajo ugodne prilike. Toda to je teorija; da more posamezna zadruga to v praksi vršiti, pa je treba izpolniti mnogo pogojev, ki jih večina naših združnih mlekarn ne izpolnjuje. Zato pa naj blagovolijo upoštevati sledeča navodila:

1. Glede cene za mleko in glede plačevanja mleka. Zavedajte se, da boste izdelke, ki jih boste v jesenskih mesecih izdelali, prodajali znabiti šele po novem letu in to gotovo po skrajno nizkih cenah. Izraču-

najte torej dobro, koliko je mleko sedaj za vas vredno. Samo toliko plačajte in nič več!

Tudi glede izplačevanja mleka delajo nekatere naše mlekarnе ravno narobe; v poletnem času pridejo po navadi malo do denarja (ker so n. pr. večino mleka razprodale v svežem stanju, ali pa razprodale zalogo izdelkov), pa zato v jesenskih mesecih, ko je mleko (trgovski vzeto) najmanj vredno in kmeta dejanski najmanj stane, plačujejo kar najbolje morejo in točno ob določenih dnevih. Toda zaloga izdelkov se kopiči, kupčije je čedalje manj (sezona mesenin), denarja tudi. Med tem pa prične mlečna poplava ponehavati, in ko je je konec ter mleko znova raste v ceni, je mlekarska zadruga že napol mrtva. — Brez denarja je, ker ne more razprodati zaloge, in brez mleka je, ker ga člani radi zelo zaostalih plačil nočejo več dobivljati.

Člani se začnejo razburjati in oddajati mleko drugam, n. pr. branjevceem in prekupcem, zadruga, če ni imela posebno trdnih korenin, pa nastopi pot izhiranja.

Zadruga! Sedaj je čas, da si v tem oziru napravite pameten načrt in se ga držite brez ozira na levo in desno.

2. Glede kontrole mleka. Zavedajte se, kaka škoda lahko nastane za vse člane, če bi se izdelki, ki gredo sedaj na zalogo, pokvarili. Predpogoj za dobre izdelke pa je dobro mleko! Kontrola in zopet kontrola! Bolje je, da izgubite tega ali onega člana, ki se s kontrolo ne more sprijazniti, kot pa da vse člane izpostavljate nevarnosti škode.

3. Pospešujte konzum mlečnih izdelkov! Že sedaj pričnite članom ob priliki izplačevanja mleka

dajati obenem nekaj mlečnih izdelkov! Sedaj je na kmetih najugodnejši čas za konzum mlečnih izdelkov (ker so že porabili mesenine). Začnite sedaj z malimi množinami, da ne boste primorani deliti velikih množin v času, ki bo za konzum znabiti manj ugoden.

Usodno za naše mlekarstvo je, da se naša mlečna produkcija dviga in pa-

da skoraj v diametralnem nasprotju s potrebami našega trga. Lepa vrsta zadrug in podjetij nam je propadla predvsem zaradi tega. Zato je dolžnost tistih zadrug, ki še obstojajo, da mislijo tudi na lastni obstoj. Že v bližnji bodočnosti pa bo treba iti na delo, da našo mlečno produkcijo preusmerimo, t. j. prilagodimo potrebam našega trga.

Pomen rezervnega zaklada.

Lastno premoženje zadruga vzbuja marsikdaj zavist, pa tudi občudovanje. Zadruga, zlasti konsumne in kreditne, so v raznih deželah, v katerih delujejo, zbrale v svojih rezervnih fondih mnogoštevilne milijone in so med svoje člane v teku let porazdelile našete milijarde blagovnih dividend (popustov). Posebno konsumne zadruga imajo skoraj neomejeno možnost, da si naberejo znatno lastno premoženje. Zato trdijo njihovi nasprotniki z nekim videzom upravičenosti, da predstavljajo te zadruga samo nekakšno drugačno obliko kapitalizma. Toda nič ni z dejanskimi razmerami manj v skladu kot ta domneva. Zadružni kapitalizem nima nobene notranje bitne skupnosti z zasebnim kapitalizmom. Oba sta si marveč smrtna sovražnika in v tistem razmerju, v katerem se razvija zadružništvo, nazaduje moč privatnega kapitala. Zadruga zapirajo zasebnemu kapitalizmu izvire in dotoke, zožujejo v tem njihovo gospodarstvo in zmanjšujejo siromaštvo. V sistemu zasebnega kapitalizma si nabirajo bogastvo posamezniki in celo ondi, kjer operira kapital v obliki akcijske družbe, je le nekaj malo kapitalistov, ki pospravijo poslovne uspehe. V zadružnem

sistemu pa pripada skoraj ves presežek članom, kar pa odteka v rezerve, pride v drugi obliki v dobro sedanjim in bodočim članom. V tej obliki varčuje zadruga za prihodnje rodove. V današnjem sistemu pridobivanja je nasprotno vse preračunano na trenutne potrebe, vsakdo ima pred očmi le sebe in svojo eksistenco, nihče se ne briga za višje in bolj splošne interese. Že zaradi lastnega obstoja je zadruga prisiljena, da računa tudi s prihodnostjo. Zadruga odriiva sebičnost posameznika na korist skupnosti in s tem mnogo prispeva za zboljšanje razmer v bodočnosti.

Zato je velikega pomena, da varujejo zadružni člani ne samo svoje osebne interese, ampak da tudi ne izgube izpred oči interesov skupnosti, kateri pripadajo.

Zadruga, pri katerih se ta okolnost ne upošteva zadostno, izgube svoj varni temelj in možnost, skrbeti za blagor vsakega posameznega člana. Njihova gospodarska moč pojema v taki meri, kakor pojema njihova pripravljenost, krepiti svoj skupni fond. V r e z e r v a h z a d r u g l e ž i n j i h o v a b o d o č n o s t. Rezerve jim zagotavljajo širše polje za udejstvovanje, ki sega daleč

preko neposredne koristi, ki jo nudijo posameznim svojim članom. Velike rezerve nudijo sredstva za socialno izpopolnitev zadruga in za uvedbo naprav, ki dvigajo posameznika v zadrugi gmočno, duhovno in nravstveno. Rešitev takih nalog zahteva velikih sredstev, brez katerih se ne da ničesar napraviti. Zelo pravilno je pripomnil izkušen angleški zadrugar, da je nabiranje velikih rezerv bistveno in neobhodno potrebno, če se hočejo doseči zadnji nameni združništva: »Brez kapitala bi bili slepi vodniki slepih.«

Združno premoženje ima torej čisto drugačne naloge in zasleduje drugačne namene kakor zasebni kapital. Združno premoženje bogati male ljudi,

zasebni kapital jih goni v revščino. Ako oba motrimo kot gospodarsko moč, imata sicer oba tendenco, da izločujeta male nerentabilne obrate, toda zasebni kapital dela to zato, ker zasleduje lastne, sebične namene, dočim zadruga že po svojem bistvu ne more delovati drugače kakor obče koristno. Zadruga utegne sicer zgrešiti svoje najbolj idealne namene s tem, da preveč neguje interese posameznikov na škodo skupnosti, toda tudi v tem primeru je njeno delovanje nasprotno delovanju zasebnega kapitala in je še vedno tako, da vpliva v socialnem pravcu. V trenju in v bojih med tema dvema silama se bo izoblikovala bodočnost.

Naloge združništva v bodočnosti.

Današnji čas kaže, da zadruga številčno razveseljivo rastejo, tako da je ustanavljanje zadrug že tako rekoč središče vsega gospodarskega delovanja. Kakor je ta pojav na eni strani razveseljiv, nam z druge strani preti resna nevarnost, ki obstoja v tem, da je velika večina teh zadrug preveč trgovsko usmerjena. Ustanavljajo se namreč gospodarska podjetja, ki formalno odgovarjajo vsem pogojem združnih zakonov in so kot taka tudi registrirana. Nima pa te zadruga v sebi pravega nobenega združnega duha, zavrgle so — hote ali nehote — združno idejo. Materialno taka gospodarska podjetja ne odgovarjajo smotru in cilju zadrug, ker je osnova zgrešena in skladnosti med socialnim in gospodarskim momentom ni.

Zadruga, ki zaplovejo bodisi v go-

spodarski, bodisi v socialni ekstrem, dejansko niso več zadruga, dasi nosijo juristični plašč »zadruga«. Zadruga, ki bi se gibale izrazito v socialno smer, sličijo raznim podpornim društvom, v katerih ni in ne more biti govora o gospodarskem delovanju. S tem pa, da zadruga izgublja svoj gospodarski cilj, je njena osnova pogažena. Vendar te vrste zadrug današnji čas ne pozna, vsaj relativno toliko ne, kakor one druge vrste, ki v svojem združnogospodarskem delovanju povdarjajo vse preveč gospodarski moment.

Zadruga, ki imajo značaj čisto trgovskega podjetja, beleži današnja doba vse preveč ne samo pri nas, ampak tudi po drugih državah. Posebno Nemci se v tem oziru pritožujejo. Te zadruga so zaplavale v drug ekstrem, ki je preveč gospodarsko pobarvan in imajo v sebi

prav malo socialne osnove ali pa prav nič. Sicer se opaža tudi v tej smeri neko ozdravljenje, k čemur sili gospodarska kriza, ki združuje socialno šibke sloje v skupnost.

Brez dvoma pa je potrebno ravno sedaj korenito iztrebiti mišljenje, da so zadruga samo gospodarska podjetja. Odprava tega mišljenja in ozdravljenje takega pojava pa mora imeti svoje učinke ne samo za današnji gospodarsko propadli čas, temveč mora učinkovati tudi v bodoče, ko bo gospodarsko življenje prišlo zopet v normalni tir.

Da moremo doseči ta cilj, je potrebno predvsem vedeti in znati, da bo zadruga samo takrat koristna ustanova, kadar bo njena osnova vsebovala oba momenta, gospodarskega in socialnega.

V kapitalističnem gospodarstvu je potreben za uspešno gospodarsko delovanje kapital. Pri združnem gospodarstvu pa je potrebna predvsem močna socialna vez med združniki. Samo s skupnimi močmi moremo doseči uspehe. Ravno zadruga so tiste gospodarske ustanove, ki so kos gospodarskim podjetjem, ki nosijo v sebi izključni individualistični značaj. Kakor usposablja kapital enega ali več poedincev, da se uspešno udeležujejo v gospodarstvu, tako je pri zadrukah močna socialna vez, zavest skupnosti, tisti faktor, ki more še uspešneje delovati v gospodarstvu. To delovanje pa ima tem večji uspeh, čim več ljudi je povezanih v tej socialni skupnosti. Nihče ne more dvigniti sam tonskega tovora, z združenimi močmi ga moremo dvigniti igranje. Zato je razumljivo, da je naša naloga, da med združniki utrdimo in oživimo zavest skupnosti.

V dejstvu, da vidimo v zadruzi go-

spodarsko napravo, ki mora sloneti kar najbolj na socialni osnovi, leži tudi upravičenost njene eksistence v današnji dobi. Doživljali smo in še doživljamo, da je povzročalo gospodarstvo veliko socialno škodo. Ta škoda bo in mora biti od dne do dne večja, če v zadrugo ne pritekajo vedno in vedno nove socialne moči. Nepretrgoma je treba delokrog zadrug razširjati na čim večje število ljudi. Toda pri gospodarstvu, posebno pa še pri združnem, je treba kazati ne samo na gospodarstvo, temveč tudi na človeka. Vidimo torej ponovno, da je za mirno sožitje ljudi in občo blaginjo potreben v gospodarstvu tako subjektivni-socialni, kakor objektivni-gospodarski moment. Pretiravanje enega kakor drugega momenta nujno vodi do gospodarskih ekscesov, ki zaradi tega povzročajo gospodarske nepravilike bodisi za gospodarstvo samo kot tako, bodisi za družbo. Oba momenta morata nujno povzročati v gospodarstvu kaos, če se ne udeležujeta harmonično in naša naloga je vzgojiti ljudi v smislu gospodarskega dualizma, t. j. pokazati na gospodarstvo kot neko objektivno tvorbo in pokazati na človeka kot subjekta tega objektivnega procesa. Ker predstavlja zadruga najbolj dovršeno gospodarsko tvorbo, v kateri hodita gospodarstvo in socializem roko v roki, je potrebno predvsem v tej vzgoji forsirati združno voljo, ki naj človeku obudi zavest, da so gospodarski uspehi pozitivni samo v združnem gospodarstvu.

O tej združni vzgoji se pri nas — izvzemši pri kreditnem združništvu — ni storilo še veliko, ali vsaj ne toliko, da bi se lahko merili z drugimi narodi. Težko je danes dopovedati slovenskemu človeku, da s podpiranjem zadruga pod-

pira samega sebe. Res je, da je deloma temu krivo razočaranje, ki ga je slovenski človek doživel zaradi tega, ker gospodarstvo ni služilo splošnosti. Naš kmetovalec vidi v vsakem gospodarskem podjetju tvornico dobičkov, od katerega imajo koristi le posamezniki. Temu mišljenju je kriv izključno gospodarski liberalizem, ki je s svojim *laissez faire, laissez passer* zabredel v gospodarski absurd. Gospodarskemu liberalizmu je korist splošnosti tuj pojem. Načela poštene morale so stopila v ozadje. Etike v liberalnem gospodarstvu ne najdemo, kar povzroča, da pride do obsojanja vrednih pojavov. Pri zadružništvu pa je etika eminentne važnosti.

S tem v zvezi je treba seveda nujno pozadružiti vse gospodarske panoge. Zakaj imamo pri nas v Sloveniji tako malo produktivnih zadrug? Ravno zaradi pomanjkljive zadružne vzgoje. Zakaj ne bi mogli našemu obrtniku in kmetu dopovedati, da je produktivna zadruga v korist ne samo splošnemu gospodarstvu, temveč tudi njemu samemu? Tudi nabavljalnih in prodajalnih zadrug beleži zadružni register kaj malo in še te zaradi pomanjkanja etične vzgoje komaj životarijo. Ali se nam ne zdi, da bi prodajalno, nabavljalno in produktivno zadružništvo rešilo precejšnji del gospodarske krize? Če bi n. pr. savinjski hmeljar prodajo hmelja organiziral preko zadrug, ne more biti dvoma, da bi ceno hmelju vzdržal, če že ne na stopnji, katero je imel pred gospodarsko krizo, pa vsaj na mnogo višji stopnji kakor jo ima danes. Izločitev etičnega momenta iz gospodarstva pa je tudi savinjsko dolino privedla na rob gospodarskega propada. Pomanjkanje čuta odgovornosti napram splošnosti, ki

se zahteva tudi v ekstremnem individualističnem gospodarstvu, je ravno ta propad pospešilo. — Danes kmet jadicuje, da so njegovi pridelki v ceni padli. Zakaj je tega treba? Kje je organizacija, ki bi kmetom vzdržala cene? V debelih sedmih letih je naš kmet vse premalo gledal naprej in naša zadružniška vzgoja je spala zimsko spanje; in zopet vidimo, da je zadružna vzgoja in zadružna ambicija pri nas še na jako nizki stopnji. Brez vsakega pomisleka je treba v Sloveniji v tej smeri delovati z vso energijo.

Ta vzgoja, ki danes tako sili v ospredje, pa ne izključuje, da posvečajo zadruga tudi čisto gospodarskim vprašanjem vso pozornost. Ravno odgovornost, katero si je treba privzgojiti, odgovornost namreč ne napram kapitalu, ampak napram človeku, napram splošnosti, bo dala pogona, da se potrudimo tehnično izboljšati zadružne ustanove. Vse moči je treba usmeriti v to, da se uredi nabava in produkcija dobrin preko zadrug in da se uporaba teh dobrin po ljudstvu izvrši istotako preko zadrug. V tem leži hvalevredna naloga zadruga, da upravlja v gospodarskem procesu ponudbo in povpraševanje dobrin, da organizira oziroma regulira tržni mehanizem. Pri tem se mora seveda strogo držati samo ene vodilne ideje: vse za skupnost in samo za skupnost. Na ta način si bo zadružništvo osvojilo v gospodarstvu ono polje, ki mu vsled njenega gospodarskega pomena pripada.

Zadružništvo torej ne pomeni rakove poti v gospodarstvu, ne pomeni počivanja v gospodarstvu. Nasprotno! Zadružništvo mora vedno stremeti, da bo gospodarske naloge, ki zadevajo vso skupnost, reševalo na najboljši način,

da bo iskalo novih metod za praktično reševanje gospodarskih vprašanj v združnem smislu. Če in kolikor bo združništvo delovalo v tem smislu, bomo

lahko rekli, da je svojo nalogo pravilno pojmovalo, da je namreč treba vse gospodarstvo usmeriti v izključno korist skupnosti.

Razvoj angleškega združništva.

Pregled o razvoju angleškega združništva v zadnjih letih dokazuje, da je moral tudi ta trdni in konservativni pokret pod pritiskom novih ekonomskih razmer izpremeniti svoje stare tradicionalne metode.

Združni pokret sicer stalno narašča. Odstotek združno organiziranega prebivalstva je močno poskočil, od 4.3% v letu 1901 na 13.4% v letu 1931. Obseg združne organizacije pa je v raznih delih države precej različen. Na čelu stoji Škotska, kjer je združno organiziranih 15.7% vsega prebivalstva, nato sledi Angleška v ožjem pomenu besede s 14.8%, Wales s 7.3% in Irska z 1.4%. Te številke dokazujejo, da se konsumne zadruge razvijajo največ po industrijskih krajih in da obstoji njihovo članstvo poglavito iz delavcev.

Porast v razvoju združnega gibanja pade zlati v oči, ako se primerja z nazadovanjem članstva v strokovnih organizacijah. Število članov v strokovnih organizacijah je v zadnjem desetletju (od leta 1925 do leta 1931) padlo od 5,415.000 na 4,611.000, ali v odstotkih izraženo za 14.5%, medtem ko je članstvo v zadrugah naraslo od 4,589.000 na 6,590.000 ali za 44%. Da so strokovne organizacije tako oslabele, je iskati vzroka v naraščanju brezposelnosti in v tem, da so nove industrije preložile svoje centre od severa na jug, kjer še ni razvita močna strokovna tradicija.

Kjer so se slabšale gospodarske razmere, so iskali delavci podpore v zadrugah, da bi ohranili svoj življenjski standard, ki so ga ogrožale redukcije plač, brezposelnost itd. Zlasti na jugu v pokrajinah, kjer se je razvijala nova industrija, in v Londonu, so zadruge izkoristile ta položaj in so razvijale veliko propagando in delo za nabiranje novih članov, kar je doseglo velik uspeh.

Kakšen vpliv je imel novi ekonomski razvoj na združno gibanje? Kaj je združna organizacija ukrenila, da bi uspešno vodila boj za interese konsumentov?

Med prve ukrepe je spadalo centraliziranje in spajanje krajevnih zadrug. Ta proces pa se je vršil precej počasi. V zadnjih 22 letih je število konsumnih zadrug padlo od 1405 (l. 1910) na 1188 (l. 1931) ali za 15.3%. Konec leta 1931 je bilo še vedno 505 društev z manj nego 100 člani, in 225 društev s 1000 do 3000 člani. Večji del teh malih zadrug, ki je tvoril 61% vseh zadrug, je moral v boju za svojo eksistenco izginiti, kajti v zadnjih 5 letih je njihovo število padlo od 1051 na 750, torej za 30%.

Istočasno pa narašča pomen velikih zadrug, to je takih, ki imajo več kakor 20.000 članov. Te zadruge so imele leta 1914 20.54% vseh članov, l. 1926 38.55%, leta 1931 pa že 52.2%. V primeru z močno centralizacijo kapitalističnih organizacij bi se moralo pridobivanje novih

članov vršiti hitreje. Treba je namreč vzeti v poštev, da je na Angleškem dobiti trgovske konkerne, ki imajo po 5000 poslovalnic, kar pomenja za zadruga mogočno konkurenco. Število vseh trgovskih podjetij na Angleškem cenijo približno na 500.000 do 600.000 in promet teh podjetij se ceni na približno 1 in pol milijarde funtov šterlingov. Zadruga imajo okoli 10.000 poslovalnic, a njihov promet znaša nekaj nad 200.000.000 funtov šterlingov.

Razdvojenost zadrug je zelo značilna za angleški individualizem in partikularizem. Moderni konkurenčni boj pa zahteva spajanje in koncentracijo. Treba je povezati zadruga in njihovo delo racionalizirati, kajti to je glavna obramba proti vedno jačjemu napadanju trustov in kartelov.

Drugi ukrepi, ki spadajo k racionalizaciji, obstoje v tem, da se pospeši in poveča promet in da se zmanjšajo stroški ob prodaji blaga. Prva naloga se je končala zelo uspešno. Hitrost blagovnega prometa je poskočila od 9.26 v letu 1924 na 11.57 v letu 1931, torej za 22%. Toda na drugi strani je blagovni promet v primeri s pomnožitvijo članov nazadoval. Povprečni izkupiček, ki odpade na člana, je v primeri s predvojnim časom padel za približno 50%, kar je pač posledica zmanjšanja kupne moči in vedno večje brezposelnosti. Povprečni izkupiček, ki je odpadel na enega člana, se je od 57.25 funtov v letu 1924 znižal na 31.55 funtov v letu 1931. Toda če se te povprečne številke iz leta 1931 preračunajo na podlagi tržnih cen iz leta 1924, potem se vidi, da so nekako iste kakor l. 1924. To dokazuje veliko odpornost združne trgovine v letih krize.

Splošno se ceni, da odpade 12 do

15% vse detajlne trgovine na Angleškem na zadruga. Promet detajlnih zadrug je narastel od 175 milijonov funtov v letu 1924 na okroglo 208 milijonov funtov v letu 1931, to je za 18%. Prodaja proti gotovini je nazadovala zlasti pri pohištvu, radijskih aparatih, gramofonih itd., kar je pripisovati vplivu kapitalistične konkurence. Leta 1931 je zadolžitev članov za nakup blaga na kredit narastla na 5.295.000 funtov, kar znese na člana 16 šilingov ali 50% blagovne zaloge.

Malo se je doseglo pri racionaliziranju in znižanju prodajnih stroškov. Prodajni stroški pri funtošterlingov prodanega blaga so leta 1922 znašali 8%, leta 1931 pa 7.7%. V istem času se je število nameščencev zvišalo od 97.520 na 125.790 ali za 29%, dočim je število članov naraslo za 45%, trgovski promet pa se je pomnožil za 32%.

Lastna produkcija konsumnih zadrug se je razvijala hitreje, nego njihov trgovski promet. Narastla je od leta 1925 od 14.700.000 funtov na 32.000.000 funtov v letu 1931 in se je torej v 20 letih več kot podvojila.

Krajevne zadruga se naslanjajo na mogočne družbe za nakupovanje blaga na veliko. Promet štirih velenakupnih družb (angleške, škotske, irske in združene) je znašal 106.000.000 funtov šterlingov ali 50% vse združne detajlne trgovine. Velenakupne družbe so razvijale tudi živahno produktivno delovanje. V letu 1931 je znašala vrednost produciranega blaga 51.624.000 funtov šterlingov, lastna produkcija konsumnih zadrug pa je leta 1931 znašala 65.607.000 funtov šterlingov.

Finančna moč zadrug je velika. Deležna glavnica je leta 1931 znašala sko-

raj 118.000.000 funtov šterlingov, rezervni zakladi 10.551.700, izposojila pa le 24.465.000 funtov šterlingov. Povprečni znesek deležne glavnice je zelo visok, in znaša za člana 17.90 funtov šterlingov (v našem denarju približno 4250.— Din), toda 70% vseh članov ima deležev izpod 5 funte šterlingov (okoli 714 Din). Visoki povprečni znesek deležev izvira torej od članov, ki so podpisali večje število deležev.

V angleškem združništvu se vedno bolj uveljavlja načelo: nizke cene, nizki popust. Pričakuje se, da bodo zadruge le pridobile, ako se ravnajo po tem načelu. To pričakovanje opravičuje tudi dosedanja izkušnja. V zadnjih letih je najbolj poskočilo število članov in je najbolj narastel trgovski promet pri zadrugah v onih krajih, kjer so bile cene najnižje in je bil uveden istočasno tudi najnižji popust.

Nemški denarni zavodi so prebredli krizo.

Nemčija je leta 1931 prišla v krizo, katere obseg je bil izredno velik. Velike banke so se nahajale na robu propada in vlada je morala vse denarne zavode za nekaj dni zapreti, da je med tem pripravila vse potrebno za postopno normalizacijo njih poslovanja. Toda polagoma je nastopilo izboljšanje in bilance nemških denarnih zavodov za leto 1935 kažejo, da so v nemških denarnih zavodih nastopile ne samo normalne razmere, ampak da se njih položaj celo izboljšuje.

To nam dokazujejo podatki o poslovanju Akceptne banke. Ta banka je bila ustanovljena leta 1931 z namenom, da da onim bankam, ki potrebujejo kredit pri Reichsbanki, garancijo za posojila, katera so rabile za vzdrževanje svoje likvidnosti. Poslovanje tega zavoda je bilo namenjeno torej izključno likvidaciji kreditne krize nemških denarnih zavodov. Ob koncu leta 1931 so znašale obveznosti te banke 1.620 milijonov mark, kar je bilo dano naprej denarnim zavodom. Že v letu 1932 je uspelo banki znižati svoje obveznosti

zaradi vrnitve večjih vsot od podpiranih denarnih zavodov na 1.440 milijonov, kolikor je bilo stanje dne 30. junija tega leta. Do srede leta 1935 so se obveznosti banke zmanjšale na 979 milijonov mark. Nato pa je nastopila doba velikih javnih del v Nemčiji in razmere so se začele še bolj hitro izboljševati. Do srede leta 1934 so se obveznosti banke zmanjšale na 480 milijonov, do srede leta 1935 pa na 111.6 milijonov mark. V drugi polovici leta 1935 pa so banke plačale tudi te kredite skoro v celoti. S tem je bil glavni cilj banke dosežen: mobilizacija nemških denarnih zavodov. Tu se vidi, kako je žrtev države bila kaj kmalu vrnjena nazaj, država sama pa ima od mobilizacije denarnih zavodov tudi velike neposredne koristi. Ta nemški vzgled je kaj poučen, ker kaže, da v svrhu mobilizacije dani krediti kaj kmalu vrnejo obilno plačilo, saj se vrnejo v razmeroma kratkem času nazaj, ko je cilj dosežen.

O izboljšanju razmer dokazuje mnogo tudi dejstvo, da so tri velike banke po presledku od leta 1930 prvič

za 1935 plačale 4% dividendo. To so: Deutsche Bank und Disconto-Gesellschaft, Dresdner Bank in Commerz- u. Privatbank. Vsem tem zavodom je morala leta 1931 pomagati država, sedaj pa so zopet v stanju, da sami odgovarjajo svojim obveznostim. Bankam sedaj ni treba več odpisovati velikih dubioz, ker so zaradi splošnega izboljšanja položaja mnogi dolžniki zopet postali boljši plačniki. Bankam dotekajo nova sredstva v obliki vlog. Tako vidimo, da so pri petih velebankah (poleg omenjenih treh upoštevamo ta statistika še Reichskreditgesellschaft in Berliner Handelsgesellschaft) znašali upniki leta 1933 6.504 milijonov mark, leta 1934 6.275 in lani 6.159 milijonov mark. Toda iz teh števil je treba izločiti inozemske upnike, ki dobivajo na podlagi pogodbe iz leta 1931 vsako leto vrnjenih del svojih terjatev. Če upoštevamo samo nemške upnike velebank, potem je bil razvoj naslednji: leta 1933 so znašali 5.521 milijonov, leta 1934 5.406 in lani 5.376 milijonov mark. To so pa že ugodnejše številke.

Še bolj znatno pa je izboljšanje pri hranilnicah, kjer hranilne vloge stalno naraščajo. Leta 1930 so znašale vloge nemških hranilnic 12.2 milijarde mark, pa so se do konca 1932 zmanjšale na 1.5 milijarde mark. Od tedaj naprej pa vloge naraščajo in so se samo lani povečale za 1.268 milijonov mark, tako da znašajo že nad 15 milijard mark in so s tem dosegle rekordno stanje. Število vlagateljev nemških hranilnic je naraslo na 35 milijonov. Hranilnice plačujejo sedaj za enoletne in dalj časa vezane vloge 5.875%, hočejo pa zvišati obrestno mero na 4%. Razlika med obrestno mero za vloge in obrestno mero za hipotekarna posojila znaša 1.1% pri

upoštevanju likvidnih sredstev hranilnic. Zaradi ugodnega dotoka hranilnih vlog so se zlasti povečala posojila na hipoteke in pa mala posojila za srednji stan, za male trgovce in obrtnike.

Največjo korist pa ima od dotoka hranilnih vlog denarnim zavodom država. Država je najela pri hranilnicah posojilo 500 milijonov mark. To posojilo so dale hranilnice državi iz svojih gotovinskih rezerv. Koj nato je najela država pri hranilnicah novo 500 milijonsko dolgoročno posojilo, katerega so hranilnice lahko plačale z dotokom svojih vlog. Poleg tega pa so hranilnice tudi kupovale državne papirje na trgu. Leta 1933 so imele hranilnice samo za 460 milijonov mark državnih papirjev, oktobra 1935 pa že za 1.500 milijonov mark. Podobno so financirale državo tudi velike banke, katerih državni papirji in menice so narasli od 2.060 milijonov na koncu leta 1933 na 2.409 milijonov mark na koncu leta 1935. Skoro ves prirastek odpade na drž. papirje.

Le na ta način, da so postali denarni zavodi zopet likvidni, je bilo omogočeno tem zavodom pomagati državi pri financiranju njenih velikih poslov. Pomisliti je treba, da je država samo od začetka leta 1933 pa do konca leta 1935 izdala za javna dela okoli 5 milijard mark. Sedaj se izdelujejo avtomobilske ceste, ki bodo stale okoli 800 milijonov mark. Poleg tega so neznane vsote, ki jih država potrebuje za oboroževanje. Ceniti je, da bo država samo v letu 1935 potrebovala za oboroževanje okoli 3 milijarde. Seveda pa so zaradi izboljšanja gospodarskih razmer tudi narasli državni dohodki za velike vsote, tako da tudi s te strani država dobi dovolj denarja za svoje velike potrebe.

Zadrugam!

Izterjevanje obresti in odplačil pri kmečkih posojilih. Zelo veliko se obračajo posojilnice na Zvezo za pojasnila, kaj imajo pravico terjati od kmečkih dolžnikov in kako naj to storijo. — Kaj imajo pravico terjati posojilnice od kmečkih dolžnikov, to je točno povedano v odplačilnem načrtu zadružnih zvez. Odplačilni načrt je bil objavljen v decemberski številki »Narodnega Gospodarja« l. 1935 na strani 172 in sl. Po odplačilnem načrtu morejo terjati posojilnice od kmečkih dolžnikov sledeče:

1. **Za l. 1934** največ 6% obresti z zamudnimi obrestmi od 15. dec. 1934 dalje.

2. **Za l. 1935** največ 6% obresti in 1% od glavnice kot prvi obrok odplačila na kapital. Zamudne obresti od obresti pa od 30. novembra 1935 dalje.

3. **Za l. 1936 bodo mogle terjati** največ 6% obresti in 2% od glavnice kot drugi obrok odplačila na kapital, **a vse to šele s 30. novembrom**, ko zapadejo obresti in odplačilo na glavnico v plačilo.

Številne posojilnice vprašujejo, ali naj od zamudnih dolžnikov vtožujejo obresti in odplačilo na glavnico. Zveza je dala navodila že v okrožnici. Je pa o vprašanju izterjanja obresti in odplačila na glavnico tožbenim potom treba **sklepati glede vsakega dolžnika na seji**, najbolje na skupni seji načelstva in nadzorstva. Pretresti je treba vse kmečke dolžnike z vidika, ali so v stanu plačati ali ne. Ako bi se ugotovilo, da nekateri dolžniki ne plačajo obresti, dasi so njihove premoženjske razmere take, da bi to lahko storili, je v vseh takih slučajih obresti in odplačilo na glavnico vtožiti. Kjer pa bi se ugotovi-

vilo, da dolžnik pri najboljši volji resnično ne more plačati niti obresti, v takih slučajih tožba ni umestna. Toda tudi v takih slučajih bo potrebno i obresti i odplačilo na glavnico vtožiti, da eno kakor drugo ne zastara. Pripomniti moramo namreč, da so po uredbi o zaščiti kmetov obresti za l. 1934 zapadle v plačilo 15. 12. 1934, tako da bi triletni rok zastaranja teh obresti nastopil s 15. decembrom 1937.

Glede vtoževanja samega, kolikor je potrebno, pa svetujemo posojilnicam, da **same vlagajo opominjevalne tožbe** na tiskovinah, ki jih dobijo pri Zvezi. S tem prihranijo dolžnikom znatne stroške, katere pa po večini morajo posojilnice same založiti v gotovini.

Iz našega zadružništva.

Ali imajo člani res koristi od zadruga? Načelstveno poročilo gospodarske zadruga, ki obstoji šele eno leto in zato navaja delo zadruga za korist članov v prvem letu, se glasi takole: »Dobavili smo 7 vagonov koroze s povprečno ceno Din 1.17 za kg napram povprečni prodajni ceni pri trgovcih Din 1.45 za kg. Članom je torej zadruga uštedila na izdatkih pri teh 7 vagonih Din 19.600.—. Poleg tega smo dobavili članom 1190 kg pšenične moke po Din 2.75 za kg napram ceni v trgovini po Din 3.25 kg. — Kupovalo je pri zadrugi približno 70 članov. Povprečni prihranek na člana radi kupovanja pri zadrugi znaša torej 308 Din. V glavnem je bila naša naloga v prvem letu, da članom pravilno pokažemo naloge in cilje naše zadruga. Zato smo delali tudi na zadružni izobrazbi in imeli 7 predavanj.« — Zadrugi, ki je tako lepo začela, moremo le čestitati,

ker tako delo mora roditi le dobre sadove.

Ugodnosti za železniške vožnje revizorjev. — Doslej so imeli revizorji združnih zvez za službena revizijska potovanja brezplačno vožnjo. Seveda je bilo treba za vsako potovanje posebej prositi za brezplačno vozovnico potom glavne Zadrुžne zveze na Generalno direkcijo v Belgradu. Z uredbo od 10. julija je ta ugodnost ukinjena in bodo mogli revizorji dobiti v bodoče za službena potovanja le za 50% znižano vozno ceno. Pa tudi tu mora zveza za vsako potovanje posebej zaprositi na Generalno direkcijo potom Glavne zadrुžne zveze v Belgradu. Revizija zadrug je pravzaprav naloga države. Če jo kljub temu vršijo zadrुžne zveze, bi morala država to njihovo delo vsestransko podpirati. Mesto tega je vzela pravico do brezplačne vožnje za službena potovanja revizorjev in priznala samo 50%-no znižanje, ki ga ima danes vsako društvo in za nedelje celo vsi izletniki.

Zaščita ljutomerskih vin. Z odlokom banske uprave je zaščiteno vino iz ljutomerskih gor, pod imenom »Ljutomerčan«. Javljajo nam, da se bo ustanovila posebna zadruga »Ljutomerčan«, ki bo ne le prodajala zajamčena pristna ljutomerska vina, temveč tudi vršila nadzorstvo, da se bo odlok banske uprave o zaščiti ljutomerskega vina res tudi izvajal.

Posojilnicam. Par posojilnic nam je javilo slučaj, da jim sodišče pri razdelilnem naroku po izvršeni prodaji nepremičnin dolžnika kmeta ni priznalo terjatve v celi višini. Sodišče jim je priznalo le terjatev v višini kot je vknjižena in pa triletne obresti, dočim je glede ostalih obresti uveljavljalo, da pri

razdelilnem naroku ne morejo biti upoštevane. — Napram temu naj posojilnice v takem slučaju uveljavljajo sledeče stališče: Po uredbi o zaščiti kmetov od 22. 11. 1955 so imele posojilnice kapitalizirati pri kmečkih posojilih vse do tega dne narastle, a še ne plačane in ne zastarele obresti. Te obresti tvorijo torej del glavnice. V uredbi o zaščiti kmetov od 5. 8. 1954 je v čl. 5 odstavek 5 ponovljeno določilo o kapitaliziranju obresti, naraslih do 25. novembra 1955. Na koncu tega odstavka pa izrecno pravi: »Na ta način povečana glavnica uživa isti red prvenstva kakor prvobitna vknjižena ali predznamovana glavnica.« Iz tega določila torej sledi, da so vse obresti pripisane k glavnici do 25. 11. 1955 zemljeknjižno zavarovane enako kot glavnica sama. Šele od tega dne naprej (od 25. 11. 1955) naraščajoče obresti je računati poleg glavnice kot obresti in od tega dne naprej tudi 5 letni rok zastaranja obresti.

Zadrुžništvo v inozemstvu.

Arabsko zadrुžništvo. — Danes je mednarodna javnost obrnjena s svojo pozornostjo v Palestino, kjer se Arabci bore proti doseljevanju židovskega elementa. Njihova borba gre za tem, da si zagotovijo svoj narodni obstoj. Toda Arabci se prav dobro zavedajo, da je njih politična svoboda odvisna predvsem od gospodarske osamosvojitve. Zato so pričeli z ustanavljanjem zadrug.

Zadrुžno gibanje pri Arabcih je jako poznega datuma. L. 1952 je začel zadrुžništvo praktično uveljavljati arabski registrski urad za zadruge. Le-temu gre zasluga, da je zadrुžništvo zajelo

v razmeroma kratkem času širše plasti naroda.

Označeni urad forsira predvsem kreditne in hranilne zadruge rajfajznovega tipa. Te vrste zadrug so arabskemu kmetovalcu krvavo potrebne. Dokler niso imeli kreditnih zadrug, so mogli dobiti kredit zelo težko in le pod trdimi pogoji. Saj so obresti znašale 20—70 % prejetega posojila.

Kreditne zadruge, ustanovljene leta 1955., so v ozki zvezi s barclaysko banko, ki jim tudi daje kredit s 6% obrestmi. Izposojeni kredit dajejo zadruge dalje svojim članom po 9% obresti. Razlika v obrestih služi za upravne stroške in ustanovitev rezervnega fonda.

V oktobru l. 1955. so imeli Arabci 14 kreditnih zadrug z 265 člani. Koncem l. 1954. se je število zadrug dvignilo na 50, a število članov na 911. Koncem leta 1955. beleži arabski registrski urad za zadruge že 60 kreditnih zadrug, a članstvo je naraslo na 2422.

Zadružne zbornice na Estonskem. Zadružništvo na Estonskem je v velikem razmahu in si je tudi v javnosti pridobilo zavidljiv ugled. Lanskega leta je bil izdan zakon z dne 22. novembra, po katerem se osnuje zbornica za zadružništvo. Zbornica je javno pravno telo, kakor so n. pr. pri nas trgovske zbornice.

Namen zadružne zbornice je, da se

1. zanima za stanje in potrebe zadružnih ustanov in podjetij;

2. predlaga državnim, samoupravnim in drugim telesom želje in nasvete v interesu zadružništva in da izraža svoje mnenje o zakonih, ki se nanašajo na zadružništvo;

3. da s svojimi predstavniki sodeluje pri delu državnih, samoupravnih in

drugih ustanov in podjetij, ki imajo v svoji organizaciji določeno takšno zastopstvo;

4. da daje nasvete zadružnim ustanovam;

5. da organizira in izvršuje obvezne revizije zadrug;

6. da skrbi za strokovno izobrazbo in usposobljenost osebja, ki je zaposleno pri zadružnem delu;

7. da zbira, obdeluje in objavlja statistične podatke o delovanju zadrug;

8. da omogoča zamenjavo zadružnih delavnih moči;

9. da izdaja zadružne časopise in ostalo literaturo, ki se nanaša na zadružništvo;

10. da prireja posvetovanja in kongrese za obravnavanje zadružnih vprašanj, kakor tudi da se peča z zadružno izobrazbo;

11. da vodi seznam zadružnih podjetij, dalje da določa odvetnike za zadružne ustanove, da registrira in tolmači zadružno prakso in da vrši sploh vsako delo, ki more prispevati, da se bolje dosega njih namen.

Delo zbornice je podvrženo nadzorstvu ministra za gospodarstvo. Zbornica sestoji iz 60 izvoljenih članov in iz ravnih toliko namestnikov. Če bi minister zbornico razpustil, se morajo najkasneje v 6 mesecih vršiti nove volitve. Volilno pravico imajo vse zadruge in zadružne zveze. Za volitve članov zbornice so zadruge porazdeljene v 5 skupin: kreditne, zavarovalne, nakupne, kmetijske, prodajne in proizvajalne zadruge. V vsaki skupini se voli enako število zastopnikov.

Organi zbornice so: občni zbor, svet, uprava, nadzornišтво. Občni zbor se vrši vsaj enkrat na leto in je sklep-

čen, če je navzočih najmanj polovica članov. Sosvet sestoji iz 15 oseb. Vsaka skupina zadrug izbere v sosvet po 3 članke za dobo enega leta. Uprava sestoji iz 6 članov, vsaka skupina voli v upravo po enega delegata.

Dohodke ima zbornica iz lastnih podjetij, podpor, vlog in volil.

Gospodarstvo.

Uredba o določanju odkupnih cen pšenici. V Službenih novinah od 25. julija št. 169 je objavljena uredba o določanju odkupnih cen pšenici. Po tej uredbi bodo morali trgovci, mlini in drugi kupci pšenice plačevati proizvednikom najmanj tisto ceno, ki jo določi in objavi upravno oblastvo po zaslišanju okrajnega žitnega odbora za poedine kraje svojega območja. **Pri vsakem okrajnem načelstvu** v krajih, kjer se proizvaja in prodaja pšenica, se ustanovi žitni odbor iz sedmih članov. V odbor spadajo štirje proizvedniki pšenice, en žitni trgovec, en pek in en mlinar. Cene določi okrajno načelstvo. Tajnik odbora pa je okrajni kmetijski referent. — **Pri banovini** pa se ustanovi banovinski žitni odbor iz enajst oseb. Od teh je šest predstavnikov proizvednikov pšenice, trije žitni trgovci, en mlinar in en pek. Predstavnike proizvednikov odredijo na poziv banovine na skupni konferenci zveze kmetijskih zadrug in osrednje kmetijske združbe. Lahko pa tudi ban sam določi potrebno število proizvednikov v banovinski žitni odbor. Predstavnike žitnih trgovcev, mlinarja in peka pa odredijo dotična združenja po obrtnem zakonu. Ti odbori določajo ceno. Kolikor pa bi ne bilo soglasja, določa ceno oblastvo samo. Ta ceno je po-

tem obvezna za vse kupce pšenice in mora pri vsakem nakupu kupec izdati prodajalcu obračun o kupljeni pšenici, iz katerega je razvidna cena in količina, kakor tudi točna firma kupca. Kupec, ki bi se proti predpisani ceni pregrešil, se kaznuje z globo do Din 10.000 v korist intervencijskega sklada Privilegirane izvozne družbe. — V naši banovini doslej odbori še niso sestavljeni in cene še ne določene.

Za mobilnost denarnih zavodov. Pred kratkim je bila seja upravnega odbora Narodne banke v Belgradu, ki je najprvo uredila interne stvari banke, nato pa je bila seja, na kateri so obravnavali splošna gospodarska vprašanja. Kot piše belgrajska »Politika«, je bila seja posvečena razmeram na denarnem trgu. Narodna banka je mnenja, da je za urejanje kreditnih odnošajev in razmer na denarnem trgu, kar je predpogoj za gospodarsko oživljenje in blagostanje države, posebno važno, da se pospeši končna rešitev vprašanja kmečkih dolgov saj pri denarnih zavodih. Z ozirom na večkratno obnavljanje in odlaganje plačilnih rokov za glavnico in obresti kmečkih dolgov je Narodna banka kot regulator denarnega trga začela preiskovati možnosti za rešitev tega zelo važnega vprašanja za domače bankarstvo. Začela je proučevati vprašanje kmečkih dolgov in zbrala potrebne podatke, na podlagi katerih lahko izdelala meritorne predloge. Guverner dr. Milan Radosavljević je v kratkem na seji orisal nenormalno stanje, v katerem se nahaja naše bankarstvo, ter povdaril potrebo, da se vprašanje kmečkih dolgov reši vsaj v onem delu, ki tiče denarne zavode, da bi se ti mobilizirali. Guverner je posebej po-

vdaril, da je glede tega govoril tudi s predstavniki vlade in lahko izjavi, da se je vlada trdno odločila rešiti vprašanje kmečkih dolgov pri denarnih zavodih v najbližnji bodočnosti. Po sebi se razume, da bodo pri tem vpoštevani interesi vlagateljev pri teh zavodih.

Statistični material, ki ga je zbrala Narodna banka o kmečkih dolgovih, je zelo obsežen, vendar pa podatki še niso urejeni in se sedaj v celoti ne bodo objavljali. Statistika se nanaša na 605 denarnih zavodov, mišljeni so pri tem zavodi na delniški podlagi, ki imajo terjatev po zaščiteni kmečkih menicah 1.524.557.000 Din, zaostale obresti pa znašajo 154.117.000 Din. Od skupnega zneska je menic s tekočim rokom 567.161.000 Din, torej 57,21%. Vse ostale menice so protestirane, registrirane ali celo vtožene.

Izpremembe glede davka na poslovni promet. Pred kratkim je bila v Službenih Novinah priobčena uredba o izpremembah in dopolnitvah uredbe o skupnem davku na poslovni promet št. 16.100 z dne 14. marca 1931. V uredbi so izpremenjene nekatere postavke tarife, ki stopijo v veljavo dne 16. avgusta t. l. Dodanih je tudi nekaj novih postavk.

Ob tej priliki moramo vsekakor opozoriti na veliko slabo stran naše davčne zakonodaje. Tako zakon o davku na poslovni promet, kakor tudi uredba, še bolj pa tarifa skupnega davka na poslovni promet so bili že tolikokrat izpremenjeni, da se v šumi novih predpisov kmalu ne bo nihče več spoznal. Vsak uvoznik bo moral imeti nastavljenega posebnega jurista, ki mu bo študiral zakone, vsak uvoznik bo moral imeti naravnost cel arhiv za davčno zakonodajo.

Isto velja tudi za domačo trgovino. Pri kompliciranih predpisih davka na poslovni promet pa taks itd. se kmalu ne bodo več spoznali strokovnjaki, kaj šele manjši trgovci, katerim kopa najrazličnejših predpisov naravnost odvzema najbolj dragocen delovni čas in se mora tako trgovina baviti najbolj z odpravo najrazličnejših ovir, ki se ji stavljajo. V interesu vsega prebivalstva, pa tudi državne uprave je torej nujno potrebno poenostavljenje naše davčne zakonodaje.

Pred nedavnim je na občnem zboru neke delniške družbe referiral ravnatelj dotične družbe, da plačuje družba nič manj kot 50 vrst raznih davkov in davščin. Poenostavljenje predpisov pa pomeni veliko razbremenitev za državno upravo in končno tudi korist. Saj vemo, da se je težko tudi strokovnjaku preriti skozi kopico predpisov. Zato tudi vidimo, da je praksa pri pobiranju poslovnega davka tako različna v državi, da Slovenija plača skoro 20% tega davka, dočim tega davka marsikje v državi skoro ne poznajo. S poenostavljenjem predpisov bi bilo pomagano tudi davčnemu aparatu, ki marsikje še daleč ni tako na višku kot pri nas v Sloveniji in si želi preciznih in kratkih davčnih zakonov.

Reorganizacija našega zavarovanja. Dne 1. julija je začel zasedati strokovni odbor zavarovalnih in gospodarskih organizacij pri ministrstvu trgovine in industrije. Odbor je razpravljal na svojih prvih sejah o nadzorstvu nad zavarovalnicami. Glavno nadzorstvo bo vršil zavarovalni svet pri ministrstvu trgovine in industrije v Belgradu. Kandidate za ta svet bodo predložila vseučilišča, gospodarske zbornice in domače zava-

rovalnice. Po zaslišanju sveta more minister trgovine in industrije predpisati pogoje za ustanavljanje novih zavarovalnic, odnosno za dajanje dovoljenja tujim zavarovalnicam, višino kavcije, minimum prenosne premijske rezerve pri elementarnem zavarovanju, način knjiženja stroškov pri zaključku zavarovanja, shemo za sestavo bilance ter računa zgube in dobička, pravilnik o podatkih, ki se morajo uvrstiti v oglase, prospekte in slično, formularje za poročila in statistiko za vsako zavarovalno panogo.

Kot predpogoj za delo more minister odobriti 1. minimum tarifnih premijskih stopenj v zavarovanju proti škodam, 2. računsko osnovo za obračunavanje netopremij in matematičnih rezerv v življenjskem zavarovanju, 3. splošne pogoje za zavarovanje proti škodam in življenjsko zavarovanje.

Predlog določa način plasiranja matematičnih rezerv, ki morejo biti vložene 1. v državna posojila in druge državne obveznice, srednjeročne ali kratkoročne bone ali menice, 2. v obveznice in bone, za katere jamčijo banovine in mesta, 3. v hipotekarne zastavne liste in komunalne zastavne liste domačih denarnih zavodov, 4. v hipotekarna posojila na prvem mestu do polovice ocenjene vrednosti, 5. v gradbe iz trdega materiala v mestih, 6. v posojila na lastne police do višine odkupne vrednosti, 7. v delnice Narodne banke in vseh onih družb, katerim država garantira določeno dividendo, 8. v vloge pri prvovrstnih denarnih zavodih.

Za kritje stroškov nadzorstva bodo vse družbe plačevale po zaključku poslovnega leta 0.001% od plačanih premij vseh zavarovalnih panog po odbitku davkov in žigosanja.

Nadalje je odbor razpravljal še o vtožljivosti zavarovalnih premij.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—; kostni superfosfat Din 118; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 145.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 4.95; žveplo Din 5.—. Pri vagonškem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonškem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.